

***Statenstuk* 26**

Cultuurtoerisme II

Advies: ter behandeling in de Statencommissie Ruimte, Infrastructuur en
Mobiliteit op 17 februari 2003

B-stuk

Behandeld door de heer A.A. Ruiter, telefoonnummer (0592) 365437
Portefeuillehouder: de heer Joh. Dijks

Inleiding

Door het Noord Nederlands Bureau voor Toerisme (NNBT) is de tweede fase van het project Cultuurtoerisme ingediend voor doorgeleiding voor een Kompas-bijdrage en voor provinciale (co)financiering. In ons toeristisch beleid is cultuurtoerisme een belangrijk speerpunt. U hebt in 2000 (bij besluit van 8 november 2000, nummer J-3), door een provinciale bijdrage van f 350.000,- beschikbaar te stellen, het mede mogelijk gemaakt dat het project Cultuurtoerisme I van start is gegaan. Dat deelproject heeft zich met name gericht op de thema's Archeologie en Veen/Van Gogh. Na een evaluatie van dat deelproject zou een tweede fase, gericht op de Drentse dorpen/boerderijen en Veenhuizen/Maatschappij van Weldadigheid, worden ingediend. In de bijgevoegde nota Cultuurtoerisme Drenthe II wordt een evaluatie gegeven van Cultuurtoerisme I. De conclusie is dat het project niet alleen ruimschoots heeft voldaan aan de vereiste doelstellingen, maar dat ook het vliegwielt in beweging is gekomen; veel partijen spelen inmiddels in op het aspect cultuurtoerisme.

Door het NNBT is de tweede fase nu ingediend. De tweede fase gaat uit van dezelfde filosofie, doelstellingen en uitgangspunten. De basis van het project is het versterken van de reeds in ontwikkeling genomen thema's, het invoegen van de thema's Drentse dorpen/boerderijen en Veenhuizen/Maatschappij van Weldadigheid.

De basis van het project is om door koppelen, ontwikkelen van samenwerkingsvormen, tegengaan van versnippering, verbeteren van het aanbod, ontwikkelen van nieuwe producten en versterking van de vermarkting de toeristische infrastructuur zodanig te versterken dat er meer groei in het toerisme komt. Met name met het eigene kan Drenthe zich onderscheiden van haar concurrenten.

Er wordt zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij andere initiatieven in de provincie, zodat ook snel een draagvlak verkregen kan worden. De organisatie en coördinatie zijn in handen van het NNBT. Bij ieder thema hoort een themacoördinator. Het geheel wordt begeleid door een begeleidingsgroep waarin het Recreatieschap, Kunst&Cultuur Drenthe, "Het Drents Landschap", Het Nationaal Hunebedden Informatiecentrum (NHI) en een vertegenwoordiger van de verblijfsrecreatiesector vertegenwoordigd zullen zijn.

In fase II zullen 25 promotie-uitingen tot stand moeten worden gebracht, de deelnemende musea moeten 5% meer omzet halen, er moeten nieuwe samenwerkingsvormen komen, er moeten minimaal tien nieuwe producten ontwikkeld worden en er moet promotievernieuwing en imagoverbetering tot standkomen.

Na afloop van deze fase van het project moet het cultuurtoerisme geïntegreerd zijn in het toeristisch product Drenthe en op eigen kracht zich doorontwikkelen.

Wij willen bevorderen dat de benodigde (co)financiering van het project beschikbaar komt door een provinciale bijdrage te verlenen uit het Fonds flexibel beleid.

De Kompas-subsidieaanvraag hebben wij inmiddels met een positief advies doorgeleid naar het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN).

Advies

1. Een bijdrage verlenen voor de uitvoering van Cultuurtoerisme Drenthe II van € 180.000,- ten laste van het Fonds flexibel beleid.

Meetbaar/Beoogd beleidseffect

Het doel van het project is het versterken van de concurrentiepositie van Drenthe op de toeristisch-recreatieve markt door het structureren, profileren en positioneren en inbedden van cultuurtoerisme in het totaal van het toeristisch product Drenthe.

Argumenten

- 1.1. *Het projectplan geeft een uitwerking aan het door ons geformuleerde beleid om cultuurtoerisme te bevorderen en in te zetten op de vier geformuleerde hoofdthema's.*

De projectopzet loopt volledig in de pas met de provinciale doelstellingen en kan dan ook gezien worden als een rechtstreekse vertaling van het provinciale beleid in een uitvoerings-traject; het sluit daarbij aan op de in de eerste fase van de uitvoering reeds in gang gezette ontwikkeling.

- 1.2. *Verbetering imago en concurrentiepositie van Drenthe.*

Door middel van het project wordt de identiteit van Drenthe op een moderne manier (concepting) voor toeristen ontsloten. Dit heeft een positief effect op de toeristische bestedingen van cultuurtoerisme en toename van het aantal verblijfs- en dagrecreanten.

- 1.3. *Het bezoek aan de cultuurtoeristische voorzieningen en evenementen neemt toe.*

Door de koppeling van de cultuurtoeristische thema's aan de themacentra, zoals het NHI, Orvelte, het Van Gogh-huis, het Nationaal Gevangenis museum Veenhuizen, de Koloniehof Frederiksoord en het Veenpark, zal het bezoek aan die themacentra toenemen.

- 1.4. *Het in de markt zetten van cultuurtoerisme is zonder overheidssteun niet mogelijk.*

De uitvoering van het projectplan is afhankelijk van diverse geldstromen. Na afloop van het project zal het cultuurtoerisme in voldoende mate geïntegreerd moeten zijn in de activiteiten van de diverse deelnemers in het project, zodat cultuurtoerisme deel uitmaakt van de reguliere activiteiten van die organisaties.

Uitvoering

Tijdsplanning

2003-2004.

Financiën

Totale kosten	€	930.052,--
Externe kosten	€	750.052,-- *
Kosten voor de provincie	€	180.000,--

Uit het budget: Fonds flexibel beleid

* Externe kosten

Private bijdragen inclusief NNBT	€	244.276,--
Gemeenten/Recreatieschap	€	28.000,--
Overige fondsen	€	12.750,--
Kompas-bijdrage	€	465.026,--

Monitoring en evaluatie

Via kwartaalrapportages. Verder zal een begeleidingscommissie gevormd worden.

Extern betrokkenen

NNBT, NHI, Recreatieschap Drenthe, Stichting "Het Drents Landschap", Kunst&Cultuur Drenthe en de vertegenwoordiger van het toeristisch bedrijfsleven.

Communicatie

N.v.t.

Bijlagen

1. Projectvoorstel Cultuurtoerisme II
2. Evaluatie Cultuurtoerisme I

Ter inzage in de leeskamer

1. Aanvraagformulier Kompas-programma
2. Projectbeslisoverzicht Kompas-programma
3. Duurzaamheidstoets

Assen, 21 januari 2003

Kenmerk: 3/6.13/2002009621

Gedeputeerde staten van Drenthe,

A.L. ter Beek, voorzitter

J.D. Nauta, griffier

jh/coll.

Cultuurtoerisme Drenthe II

**Archeologie
Veen en Van Gogh
Dorpen en boerderijen
Veenhuizen/Maatschappij van Weldadigheid**

**Harrie Wolters
Noord-Nederlands Bureau voor Toerisme
Versie oktober 2002 nummer 2**

Inhoud

Inleiding.....	3
De basis.....	3
Schema cultuurtoerisme.....	4
Terugblik cultuurtoerisme I.....	6
Cultuurtoerisme II.....	10
Productontwikkeling.....	13
Specifieke ontwikkeling thema's.....	16
Marketing.....	18
Organisatie.....	19
Tijdpad.....	20
Resultaat.....	21
Samenhang met Groningen en Friesland...	21
Einde project en dan...?.....	22
Begroting.....	23
Bijlage 1 Projectvoorstel cultuurtoerisme I	
Bijlage 2 nieuwsbrief	
Bijlage 3 Drenthe als internationaal toeristisch gebied	

Inleiding

Sinds oktober 2000 is het Noord Nederlands Bureau voor Toerisme samen met het Nationaal Hunebedden Informatiecentrum begonnen met de uitvoering van het project cultuurtoerisme. In eerste instantie is een projectplan opgesteld voor de vier thema's waarmee Drenthe zich kan profileren. Er is gekozen door de provincie Drenthe en het Samenwerkingsverband Noord Nederland om het project op te splitsen in een eerste gedeelte met de thema's archeologie en veen/Van Gogh (zie bijlage I) en een tweede gedeelte dat de thema's 'dorpen en boerderijen' en 'Maatschappij van Weldadigheid en Veenhuizen' bevat.

Het eerste gedeelte loopt tot oktober 2002 en vanaf dat moment zal het tweede gedeelte van start gaan zoals dat in het onderliggende projectvoorstel wordt beschreven. Onderliggend voorstel loopt van 1 november 2002 t/m 31 december 2004.

Dit tweede gedeelte is niet helemaal het voorstel zoals het er in 2000 lag. Het is aangepast vanwege voortschrijdende inzichten, nieuwe samenwerkingsvormen, nieuwe productontwikkeling en nieuwe marketingvisies.

De basis

Cultuurtoerisme in Drenthe betekent het versterken van de toeristische sector aan de hand van vier thema's waarmee Drenthe zich kan onderscheiden als een uniek vakantiegebied in Nederland. De vier thema's zijn:

- archeologie
- veen en Van Gogh
- dorpen en boerderijen
- Veenhuizen/Maatschappij van Weldadigheid

De basis van het project is het versterken van de thema's, het aan elkaar koppelen, nieuwe samenwerkingsvormen opzetten, tegengaan van versnippering, verbetering aanbod, kwaliteitsverbetering, nieuwe productontwikkeling en versterking van de vermarkting waarbij het creëren van meer eenheid essentieel is. Uiteindelijk is het doel de toeristische infrastructuur van Drenthe dusdanig sterk te maken dat er meer groei komt.

Een belangrijk uitgangspunt is de snelle verandering van het nationale en internationale toeristische aanbod. Het volstaat niet meer om een gebied met alleen fietsen, wandelen, heide en bossen te promoten. Er zijn intussen erg veel gebieden die zich met hetzelfde profileren. Dit betekent niet dat we de bovenstaande sterke punten niet moeten promoten maar er moeten nieuwe elementen aan worden toegevoegd. Deze toevoeging is de belangrijkste doelstelling van het onderliggende project. Er moet met andere woorden een 'verhaal' aan de provincie gekoppeld worden. Dit is het unieke cultuurhistorische verhaal van Drenthe. Door dit beter te vertellen aan de toerist ontstaan er nieuwe mogelijkheden om het toeristische product te versterken en daarmee de economie van Drenthe een nieuwe impuls te geven. Het is een verandering waarmee de provincie een duurzaam toeristisch kader kan neerzetten voor de toekomst.

Het project sluit volledig aan bij de beleidslijnen die de provincie Drenthe reeds enige tijd geleden heeft ingezet. Het project sluit aan bij de huidige ontwikkelingen omtrent het nieuwe Nationaal Hunebedden Informatiecentrum, het Nationale Gevangenis museum te Veenhuizen en overige ontwikkelingen in Veenhuizen en de Maatschappij van Weldadigheid, nieuwe

ontwikkelingen in het veengebied waarbij het Veenpark, Staatsbosbeheer en Van Gogh een belangrijke rol spelen, Orvelte, ontwikkelingen in nieuwe productontwikkeling waarbij relaties liggen met cultuur en kunst, fietstotaalplan Recreatieschap, routes, Fietsvierdaagse, Geheim van Drenthe, Grenzeloos Veen, musea, hotelkring Drenthe, het Jaar van de Boerderij enz.

In het schema is te zien welke centrale rol het project heeft in het toerisme van Drenthe. Het laat zien welke cultuurhistorisch gerelateerde initiatieven er zijn in de provincie en hoe reeds vanuit het project Cultuurtoerisme 1 invulling is gegeven aan de spilfunctie die het project vervult. Er zijn duidelijk twee lijnen. Enerzijds zorgt het project concreet voor de marketingafstemming tussen alle initiatieven en anderzijds wordt er in adviessfeer meegewerkt aan de harde infrastructuur. In het projectvoorstel worden de afzonderlijke onderdelen verder uitgewerkt. Er wordt nu in het kort per onderdeel verteld waar het om gaat en wat de rol is vanuit cultuurtoerisme (dit naast het algemene marketingverhaal).

Onderstaand schema betekent echter niet dat al deze ontwikkelingen met hun eigen begrotingen financieel zijn ondergebracht in dit projectvoorstel. Het gaat vooral om afstemming om tot een eenduidig beeld van Drenthe te komen. Er zullen naast dit projectvoorstel andere initiatieven komen (zoals 150 jaar Van Gogh en de prehistorie als basis voor het internationaal toerisme). Bij alle projectvoorstellen die naast deze worden ingediend kan het onderstaande schema als toetsingskader worden gebruikt.

- 1 **Nationaal Gevangenis­museum/Gevangenis­museum Veenhuizen** vanuit het project wordt zitting genomen in werkgroepen omtrent de ontwikkeling van Veenhuizen waarin het museum een rol speelt. Het museum zal zoals het er nu voor staat in 2004 zijn deuren zal openen. Naast het Gevangenis­museum wordt in werkgroepen gewerkt aan de verdere ontwikkeling van de omgeving. Een totaalplan wordt ontwikkeld waarin de relatie museum, natuur, Veenhuizen in breed kader en de verbanden tussen Maatschappij van Weldadigheid en het Fochteloerveen duidelijker moeten worden. Zij nemen deel aan het 'Geheim van Drenthe'.
- 2 **Nationaal Hunebedinformatiecentrum/nieuwe Hunebedmuseum** vanuit het project wordt meegewerkt aan de spilfunctie die het nieuwe Hunebedmuseum in Borger moet krijgen. Het moet 'het' infocentrum worden voor geheel prehistorisch Drenthe. Nemen deel aan het 'Geheim van Drenthe' Het NHI is themacoördinator archeologie
- 3 **Maatschappij van Weldadigheid** afstemming tussen ontwikkelingen in Veenhuizen en Maatschappij van Weldadigheid. Meehelpen met nieuwe ontwikkelingen. Nemen deel aan het 'Geheim van Drenthe' De Maatschappij van Weldadigheid wordt themacoördinator Maatschappij van Weldadigheid/Veenhuizen
- 4 **Veenpark** advisering voor nieuwe ontwikkelingen in het Veenpark, opzetten van samenwerking met Staatsbosbeheer en andere veengerelateerde initiatieven in de omgeving Nemen deel aan het 'Geheim van Drenthe'
- 5 **Staatsbosbeheer** interne en externe aanpak omtrent cultuurhistorisch perspectief. Via adviezen, workshops, ontwikkelingstrajecten enz meehelpen om naast natuur een cultuurverhaal te koppelen aan de verschillende gebieden van SBB. SBB is themacoördinator veen en Van Gogh.
- 6 **cultuur en kunst** vanuit het project wordt op allerlei manieren contact gelegd met kunstenaars en andere initiatieven uit de cultuur en kunst wereld. Dit is essentieel om vernieuwing in de thematiek van Drenthe aan te brengen. Er wordt hierin samengewerkt met Kunst & Cultuur Drenthe te Assen
- 7 **Herinneringscentrum Westerbork** Het Herinneringscentrum heeft een belangrijk verhaal te vertellen. Het is niet opgenomen in de thematiek van cultuurtoerisme, toch wordt het meegenomen als belangrijk onderdeel in het totale verhaal van Drenthe. Zij participeren ook in het Geheim van Drenthe
- 8 **Veenhuizen** gekoppeld aan het nieuwe Nationale Gevangenis­museum in samenwerking met Fochteloerveen en Maatschappij van Weldadigheid
- 9 **Orvelte** vertegenwoordigen het thema Dorpen en Boerderijen. Nemen deel aan het Geheim van Drenthe. Veldstudiecentrum Orvelte wordt themacoördinator van het thema dorpen en boerderijen.
- 10 **Natuur** met Staatsbosbeheer, het Drentse Landschap en Natuurmonumenten alsmede met de Nationale Parken wordt samengewerkt om naast natuur een cultuurhistorische component aan het product toe te voegen
- 11 **2003/150 jaar Van Gogh** In 2003 is het 150 jaar geleden dat Van Gogh is geboren. Toerisme Recreatie Nederland is in samenwerking met een aantal actoren waaronder het Van Gogh museum in Amsterdam en Kroller Muller in Otterlo bezig om een nationaal Van Gogh programma op te zetten om zodoende in 2003 Nederland nationaal te kunnen vermarkten met dit thema. Dit houdt in dat Drenthe onder andere op alle buitenlandkantoren van TRN (=Nederlands Bureau voor Toerisme) onder de aandacht van potentiële toeristen wordt gebracht.
- 12 **Geheim van Drenthe** 8 musea die het verhaal van Drenthe vertellen werken samen in een nieuw samenwerkingsverband. Promotie, belangenbehartiging en

productontwikkeling staan centraal. Gezamenlijk vertegenwoordigen zij het gedachtegoed van cultuurtoerisme

13 routes fietsen en wandelen zijn belangrijke activiteiten voor het Drentse toerisme. Vanuit het project wordt op verschillende manieren meegewerkt aan routeontwikkeling (onder andere in samenwerking met de Fietsvierdaagse)

14 Jaar van de Boerderij 2003 wordt in heel Nederland de boerderij centraal gesteld. Daarom ook is besloten om in 2003 het thema dorpen en boerderijen gestalte te geven. Er is aansluiting gezocht bij de provinciale werkgroep die reeds een jaar bezig is om een programma te ontwikkelen. De trekker van deze werkgroep wordt de themacoördinator van 'dorpen en boerderijen'.

15 Van Gogh huis Reeds vanaf het begin van het project is meegewerkt aan het tot stand komen van het Van Gogh huis in Nieuw Amsterdam. Deze ontwikkeling gaat verder onder andere door verdere samenwerking met Staatsbosbeheer (het Bargerveengebied). In 2003 wordt het een belangrijk onderdeel van de nationale marketingcampagne 150 jaar Van Gogh.

Korte terugblik op Cultuurtoerisme I

Vanaf het begin van het project Cultuurtoerisme I is gekozen voor de volgende filosofie: *Archeologie, veen, van Gogh, boerderijen en dorpen, Maatschappij van Weldadigheid en Veenhuizen zijn de thema's waarmee Drenthe zich onderscheidt van andere gebieden. Samen vormen deze thema's het verhaal van de provincie. Door deze thema's te versterken door middel van nieuwe productontwikkeling, afstemming en samenwerking met bestaande initiatieven en gezamenlijke promotie wordt het 'docor' van Drenthe gebouwd.*

De uitgangspunten van het project zijn:

- *Cultuurhistorie in de betekenis van het verhaal achter de provincie aan de hand van vier thema's*
- *het landschap staat centraal*
- *cultuurhistorie en natuur gaan hand in hand*
- *een koppeling van cultuurhistorie met nieuwe elementen (kunst, theater, poëzie enz.)*
- *het vermarktingsmiddel is concepting (verhaal/beleving/emotie)*

Het doel van het project is:

- verbeteren van het toeristische imago
- bestaande doelgroepen behouden door middel van een breder toeristisch aanbod
- nieuwe doelgroepen binnenhalen
- meer omzetgeneratie bij de deelnemende musea
- uitbouwen van het 'verhaal' van Drenthe
- meer samenwerking in de provincie creëren om zodoende meer eenheid van Drenthe uit te kunnen stralen
- integrale aanpak

De coördinatie van het project ligt in handen van het NNBT. Daarnaast is aan ieder thema een deskundige organisatie gekoppeld die verantwoordelijk is voor de inhoud. Juist deze inhoud is essentieel want in het verleden is te vaak gewerkt met de geijkte promotieuitingen waardoor Drenthe werd beticht van oubolligheid en stoffigheid. Door een diepgang in de thematiek van Drenthe te bewerkstelligen zal het imago van Drenthe langzamerhand veranderen in een provincie waar je naast het fietsen, het wandelen in de bossen en op de hei een boeiend

verhaal tegenkomt. Juist dit verhaal is de belangrijkste factor in het project cultuurtoerisme. Het is het bouwen van een 'decor' in het theater dat Drenthe heet.

Samenwerking

Een belangrijk onderdeel van het project is samenwerking. Alleen door samenwerking kan er in Drenthe een groei van het toerisme tot stand komen en kan er worden gewerkt aan een eenduidig 'Drentheverhaal'. Alleen dan kan er een 'decor' worden gebouwd. Tot nu toe is er samenwerking met:

- Noord Nederlands Bureau voor Toerisme
- Nationaal Hunebedden Informatiecentrum
- Provincie Drenthe
- Staatsbosbeheer
- Hotelkring Drenthe
- Stichting het Drentse Landschap
- Natuurmonumenten
- Recreatieschap
- Gemeenten
- De VVV's van Drenthe
- Drents Museum
- Drents Plateau
- Maatschappij van Weldadigheid
- Gevangenismuseum Veenhuizen
- Veldwerk Nederland/Orvelte
- * Kunst en Cultuur
- * Meerdere kunstenaars
- * Herinneringskamp Westerbork
- * Veenpark
- * Stichting Van Gogh in Drenthe
- * Keuning Instituut
- * Rijwielvierdaagse
- * Culturele Activiteitenvereniging Orvelte
- * Bibliotheken van Drenthe
- * RTV Drenthe
- * AOC (DrentsGoed streekproducten)
- * archeologische gidsendienst
- * vele individuele bedrijven
- * vele anderen

Resultaten in Cultuurtoerisme 1

De doelstellingen zoals die verwoord zijn in de beschikking van SNN en de provincie luidt als volgt:

De deelnemende musea moeten een omzetgroei van 5% behalen

Er moeten 12 nieuwe promotieuitingen tot stand komen.

Daarnaast is het belangrijk om nieuwe samenwerkingsvormen tot stand te brengen.

Aan deze doelstelling is ruimschoots voldaan:

- oprichting van nieuw samenwerkingsverband tussen de grote musea : het Geheim van Drenthe
- omzetgroei van NHI met in het eerste jaar 18 % en zoals het er nu uit ziet in 2002 vergelijkbaar of zelfs meer
- er zijn meer dan 25 nieuwe promotieuitingen tot stand gekomen

Naast deze vereiste doelstellingen is er nog meer ontwikkeld:

Algemeen

- versterking van het cultuurhistorisch aspect van Drenthe in vrijwel alle uitingen van het NNBT (bijv. VVV gids, arrangementgidsen, vele regionale gidsen zoals die van Borger Odoorn, de productontwikkeling in Drenthe is sinds de start van het project veel meer gerelateerd aan de Drentse thema's)

- versterking van cultuurhistorie bij de natuurbeheersorganisaties. Staatsbosbeheer heeft bijv. als themacoördinator van veen en Van Gogh cultuurtoerisme geïntegreerd in het beleid
- versterking van cultuurhistorie bij nieuwe cultuuruitingen, bijv. kunst gerelateerd aan archeologie.
- Aanjagen van nieuwe productontwikkeling omtrent de thema's
- Medewerking verleent aan meerdere projecten van derden met de thema's archeologie, veen en Van Gogh. Voorbeelden zijn Art in Stone, Gathering Stones, Peat Polis, Kunstroute Oosterhesselen, archeologisch poppentheater, documentaires van RTV Drenthe enz (zie ook de nieuwsbrief in de bijlage). Via het aanjaagbudget is op deze wijze voor enkele honderduizenden euro's aan productontwikkeling door derden tot stand gekomen.
- Nieuw toeristisch tijdschrift (8 keer verschenen)
- Nieuwe brochures
- Veel publiciteit (> 150 persartikelen)
- Op 8 beurzen gestaan
- Archeologiepas
- Vakantiekraant
- Drents Goed kalender
- Vele nieuwe activiteiten (bijv. keiendokters, opening Jans Brands collectie, verhalenvertellers in het landschap, theater, kunst, start veenloopcentrum te Weiteveen enz.)
- Nieuwe arrangementen (>20). In alle uitgaves van het NNBT staan nieuwe cultuurhistorische arrangementen
- Medewerking aan arrangementen van derden in bijv. Borger/Odoorn en Emmen
- Display van de gezamenlijke musea van het Geheim van Drenthe. Deze staan onder andere bij alle leden van de Hotelkring Drenthe
- Nieuwe wandelroute in boekvorm verschenen met als titel 'Zwerven door de tijd'
- Drents Goed kalender
- Vele nieuwe activiteiten (bijv. keiendokters, opening Jans Brands collectie, verhalenvertellers in het landschap, theater, kunst, start veenloopcentrum te Weiteveen enz.)
- nieuwe wandel en fietsroutes (gedeeltelijk opgezet met de Fietsvierdaagse)

Archeologie

- in alle algemene onderdelen neemt archeologie een belangrijk onderdeel in
- Drentse Cultuurschatten (4 x archeologisch maandprogramma + bijbehorend tijdschrift)
- nieuwe wandel en fietsroutes (gedeeltelijk opgezet met de Fietsvierdaagse)
- Week van de prehistorie (wordt een jaarlijks terugkerend spektakel)
- Start gemaakt met een opzet voor de internationale vermarkting van de prehistorie en een samenwerking met andere gebieden in Europa waar ook de prehistorie centraal staat (bijv. Carnac, Stonehenge, Denemarken, Perigord enz.)
- Vanuit project meegewerkt aan onder andere Art in Stone en Gathering Stones
- Speciaal poppentheater ontwikkeld met de prehistorie als thema

Veen en Van Gogh

- Aansluiting gezocht bij 150 jaar Van Gogh wat in 2003 door Toerisme Recreatie Nederland wereldwijd zal worden vermarkt. 150 jaar Van Gogh wordt het belangrijkste thema om buitenlanders naar Nederland te halen. Op allerlei terreinen wordt gewerkt aan een totaalprogramma waar Drenthe een belangrijke rol speelt. Samenwerking is er onder andere met het Van Gogh museum in Amsterdam, Kroller Muller in Otterlo, Amsterdams Bureau voor Toerisme, Brabants Bureau voor Toerisme, Park de Hoge Veluwe en TRN.
- Veenmarkt waar alle toeristische partijen die iets doen in het veen zijn samengekomen waardoor een verdere samenwerking tot stand is gekomen. In februari 2002 is de eerste veendag georganiseerd. In oktober 2002 vindt de tweede plaats, hier wordt tevens een totale visie neergelegd voor het Bargerveengebied (toeristisch en natuur)
- Drentse Cultuurschatten (4 x archeologisch maandprogramma + bijbehorend tijdschrift)
- Nieuwe samenwerking tussen het Veenpark en Staatsbosbeheer wat heeft geleid tot een uitbreiding van de veententoonstelling in het Veenpark. Staatsbosbeheer heeft hier voor ongeveer 11.000 euro in geïnvesteerd.
- Project rondom veenlijken in het Veenpark
- nieuwe wandel en fietsroutes (gedeeltelijk opgezet met de Fietsvierdaagse)
- medewerking verleend aan de ontwikkelingen in het veengebied van Zuidoost Drenthe, zitting genomen in het Veencompasbureau van de gemeente Emmen. Momenteel vindt er een visieontwikkeling plaats

Gedurende het project zijn er steeds meer organisaties en bedrijven actief geworden om aan te sluiten bij de filosofie van cultuurtoerisme. Enkele voorbeelden is SNP Naturreizen te Nijmegen die een archeologiearrangement heeft opgenomen in hun reisgids, het Nationaal Park Dwingelderveld organiseert intussen zelf activiteiten die betrekking hebben op de thematiek van cultuurtoerisme, dit heeft er onder andere weer toe geleid dat er meerdere keren vermeldingen stonden in het blad van Natuurmonumenten, meerdere musea hebben onderdelen van de Drentse cultuurschatten overgenomen als vast programmaonderdeel, uitgevers zijn bezig om boeken en andere producten te ontwikkelen die betrekking hebben op de thematiek van cultuurtoerisme, VVV's maken nieuwe arrangementen enz. Dit betekent dat het project het beoogde vliegwieleffect teweeg heeft gebracht. Uiteraard is twee jaar nog te kort om te zien wat voor effect het uiteindelijk gaat krijgen maar zoals het er nu uitziet kan er van worden uitgegaan dat ook na het project de cultuurtoeristische thema's van Drenthe een blijvend aspect in het Drentse toerisme zullen zijn.

Voor verdere informatie wat tot stand is gekomen wil ik verwijzen naar een nieuwsbrief van maart 2002 zoals die als bijlage bij dit projectvoorstel is gevoegd. Na maart 2002 is er nog meer tot stand gekomen, dit is in de voorgaande beschrijving reeds genoemd.

Toeristische groei in 2001

Op basis van de nieuwe CBS cijfers blijkt dat het toerisme in Drenthe flink is toegenomen. Het aantal korte vakanties is in 2001 met 39% toegenomen en het aantal lange vakanties met 16%.

De gegevens van Toerdata Noord over 2001 volgen nog. De lopende projecten van het NNBT waaronder cultuurtoerisme en DrentsGoed hebben bijgedragen aan deze groei alhoewel niet is na te gaan in wat voor mate. Vooral de groei in het voor- en naseizoen (zie de korte vakanties) was en is een belangrijke doelstelling van de lopende projecten. Gezien de uitslag mag

worden verondersteld dat cultuurtoerisme een belangrijke bijdrage heeft geleverd aan de groei van het Drentse toerisme.

Landelijk algemeen:

Toename lange vakanties 8%

Toename korte vakanties 6%

Bestemming Nederland

Totaal aantal vakanties

Lange vakanties van 7,5 mln naar 8,1 mln

Korte vakanties van 9,2 mln naar 9,7 mln

Lange vakanties Groningse, Friese en Drentse zandgronden

2000 860.000

2001 930.000

Dit is de tweede plek na de Noordzeebadplaatsen en heeft daarmee de Veluwe ingehaald.

Korte vakanties Groningse, Friese en Drentse zandgronden

2000 810.000

2001 920.000

Lange vakanties in Nederland, naar bestemmingsprovincie/Drenthe

2000 750.000

2001 830.000

Korte vakanties in Nederland, naar bestemmingsprovincie/Drenthe

2000 580.000

2001 810.000

Cultuurtoerisme II

Cultuurtoerisme II is het vervolg op Cultuurtoerisme I en heeft dezelfde filosofie, doelstellingen en uitgangspunten. In het tweede gedeelte van het project staat de integratie van de vier thema's centraal. Alle vier de thema's zullen in het tweede gedeelte tot volwassenheid komen. Aan het eind van het project moeten alle bedrijven, organisaties, overheden en VVV's doordrongen zijn van het 'verhaal' achter de provincie en daarmee moet het project een provinciale verdieping van het toerisme hebben gecreëerd. Dit uiteindelijk met het doel om meer toeristen naar Drenthe te krijgen die meer geld achterlaten zodat de economie van Drenthe verbeterd wordt. Dit loopt synchroon met de doelstellingen van de provincie.

Thema's

Het project gaat een belangrijke tweede fase in omdat nu alle vier de Drentse thema's integraal worden opgepakt. Twee thema's lopen reeds en worden verder uitgebouwd. De taak van de themacoördinatoren en de ontwikkelingen binnen de thema's worden nu eerst afzonderlijk belicht.

Themacoördinatoren

Voor ieder thema is een deskundige organisatie verantwoordelijk. Voor archeologie is dat het Nationaal Hunebed Informatiecentrum, voor Veen en Van Gogh is dat Staatsbosbeheer, voor dorpen en boerderijen is dat het Veldstudiecentrum in Orvelte en voor Maatschappij van Weldadigheid en Veenhuizen is dat Maatschappij van Weldadigheid/Veenhuizen. Deze organisaties zullen voor twee dagen in de week iemand moeten inhuren om hun thema Drenthebreed te ontwikkelen. Vanaf aanvang van het tweede project komen de themacoördinatoren en de algemeen coördinator regelmatig bij elkaar om tot een algemene afstemming te komen. Het gaat er uiteindelijk om om een eenduidig Drentheverhaal aan de consument te vertellen. Hiervoor is afstemming nodig. Het kan uiteraard niet zo zijn dat er aan het eind van het project vier afzonderlijke verhaallijnen zijn ontwikkeld waartussen geen afstemming is. Dit werkt versnippering weer opnieuw in de hand.

Er wordt reeds vanuit het eerste project door de algemeen coördinator aan gewerkt om het gedachtegoed van cultuurtoerisme tot een standaard onderdeel binnen de deelnemende organisaties te maken. Dit is essentieel om zodoende te waarborgen dat er na afloop van het project mensen bezig blijven met de in gang gezette ontwikkelingen. Tot op heden kan de balans als volgt worden opgemaakt:

Het Nationaal Hunebedden Informatiecentrum heeft het 'concepting'begrip dat ten grondslag ligt aan dit project een standaard onderdeel gemaakt van het nieuw te bouwen museum Staatsbosbeheer heeft zowel regionaal als landelijk in het beleid opgenomen dat cultuurtoerisme een essentieel onderdeel is van hun bestaansrecht.

Voor de overige twee thema's is uiteraard nog niets uitgewerkt omdat dat nog tot stand moet worden gebracht.

Voordat het project van start gaat wordt per thema een werkplan gemaakt zodat duidelijk wordt wat de precieze taken zijn van hem/haar.

Archeologie

Archeologie blijft een belangrijk thema (en wellicht de belangrijkste) binnen het Drentse cultuurtoerisme en sluit direct aan bij de overige thema's. Ook binnen het thema veen speelt archeologie een belangrijke rol (denk aan de veenlijken en de veenbruggen). Binnen het thema dorpen en boerderijen is archeologie ook een belangrijk element. Hierbij kan bijv. gedacht worden aan het internationale project 'Early Farmers in Europe' van het NHI en de ontstaanswijze van vele dorpen in Drenthe.

Binnen het thema archeologie zal de komende jaren veel aandacht worden besteed aan nieuwe productontwikkeling en afstemming van bestaande initiatieven in Drenthe. Een voorbeeld is de jaarlijks terugkerende 'Week van de Prehistorie'.

Drenthe op de kaart zetten als een provincie waar de prehistorie te beleven valt is de belangrijkste doelstelling van de themacoördinator. Dit komt onder andere tot uiting in het reeds in gang gezette idee omtrent de ontwikkeling van het thema 'prehistorie in Drenthe' voor de internationale markt. De Europese gedachte staat hier centraal. De gedachte hierachter is om naast de nationale markt de internationale markt te interesseren voor Drenthe als een gebied waar de prehistorie te beleven is. Dit sluit aan bij de visie van het nieuwe Hunebedmuseum in Borger en nieuwe internationale ontwikkelingen omtrent gebiedsthematiek. TRN (Toerisme, Recreatie Nederland) heeft intussen positief gereageerd op dit initiatief. Momenteel wordt met TRN gekeken naar concrete productontwikkeling die aansluit bij hun uitingen zodat Drenthe mee kan liften met de nationale en internationale promotieactiviteiten.

In de bijlage is de ideeontwikkeling omtrent het bovengenoemde verder uitgewerkt. Gedurende het tweede gedeelte van cultuurtoerisme zal verder onderzoek plaatsvinden naar de haalbaarheid van het plan.

Voor de verdere voortgang van deze gedachte wordt een werkgroep opgericht.

Veen en Van Gogh

Veen

De ontwikkelingen in het veen zijn op het moment van dit schrijven in volle gang. Staatsbosbeheer is de themacoördinator van dit thema en heeft een werkplan opgesteld voor drie jaar (van 2002 t/m eind 2004). De themacoördinator is reeds een spin in het web van de vele veeninitiatieven die momenteel in Drenthe aan het ontstaan zijn. Voorbeelden waar aansluiting en afstemming bij is gezocht zijn: Grenzeloos Veen van het Recreatieschap, Veencompas van de Gemeente Emmen/Keuning Instituut en het Recreatieschap, verdere ontwikkelingen omtrent de Turfroute, nieuwe productontwikkelingen in Zuidoost Drenthe, het Veenloopcentrum te Weiteveen enz. Verdere coördinatie van het thema veen en Van Gogh is nodig om het tot een integraal thema te ontwikkelen.

Van Gogh

Het thema Van Gogh is direct verbonden met het veen en krijgt steeds meer een rol in het cultuurtoeristische milieu van Drenthe. In 2002 gaat het eerste gedeelte van het Van Gogh huis open. In 2003 en de jaren daarna zal verder worden gewerkt aan nieuwe productontwikkeling. Momenteel wordt gewerkt aan aansluiting bij internationale productontwikkeling omtrent 150 jaar Van Gogh. Er is aansluiting gezocht bij de ideeën van TRN (Toerisme Recreatie Nederland), het Van Gogh huis in Nieuw Amsterdam, Van Gogh museum Amsterdam, Kroller Muller, Amsterdams Bureau voor Toerisme, Brabants Bureau voor Toerisme, Stedelijk Museum en Harry de Winter events.

Dorpen en Boerderijen

In 2002 is in Drenthe een werkgroep opgestart om het Jaar van de Boerderij in 2003 gestalte en inhoud te geven. Er is vanuit het project cultuurtoerisme samenwerking gezocht. De werkgroep is bezig om de productontwikkeling in 2002 van start te laten gaan waarna het marketinggedeelte wordt meegenomen in cultuurtoerisme II.

Naast de aansluiting bij het Jaar van de Boerderij zal nieuwe productontwikkeling, nieuwe vormen van samenwerkingsverbanden, afstemming van bestaande initiatieven enz. een belangrijk onderdeel zijn van het thema.

De themacoördinator zal gekoppeld worden aan de werkgroep van het Jaar van de Boerderij en zal worden uitgevoerd door Veldwerk Nederland Orvelte (Veldstudiecentrum) in de persoon van Jan van Ginkel. Orvelte zal hierin een belangrijk onderdeel vormen. Afstemming met de Culturele Activiteitencommissie van Orvelte en Stichting het Drentse Landschap is reeds in volle gang.

Maatschappij van Weldadigheid en Veenhuizen

In West Drenthe ligt een boeiend verhaal dat vooral tot uiting komt in een integrale benadering van het gebied dat wordt gevormd door de Maatschappij van Weldadigheid (met het bijbehorende Koloniehof), Veenhuizen met het gevangenis­museum (en in 2004 het nieuwe Nationale Gevangenis­museum) en het Fochteloërveen. Samen heeft dit enorme potenties. Nieuwe productontwikkeling en versterking van de marketing is hier essentieel. Vanuit het project cultuurtoerisme zijn reeds alle partijen aanwezig in samenwerkingsverbanden (bijv. in het Geheim van Drenthe en de werkgroepen van de Drentse Cultuurschatten) en wordt zitting genomen in diverse werkgroepen omtrent de ontwikkelingen van Veenhuizen.

Het Geheim van Drenthe

In het eerste gedeelte van cultuurtoerisme is een nieuw samenwerkingsverband opgericht. Hierin nemen acht attracties deel die verbonden zijn met de thematiek van cultuurtoerisme. Dit zijn:

Nationaal Hunebedden Informatiecentrum te Borger
Veenpark te Barger Compasuum
Drents Museum te Assen
Van Gogh huis te Veenoord/Nieuw Amsterdam
Herinneringscentrum Kamp Westerbork
Orvelte
Koloniehof/Maatschappij van Weldadigheid te Frederiksoord
Gevangenis­museum Veenhuizen

Samen gaan ze verder onder de naam 'Geheim van Drenthe'. Er is reeds een intentieverklaring ondertekend voor vergaande samenwerking, nieuwe productontwikkeling, gezamenlijke belangenbehartiging en gezamenlijke promotie. In 2002 wordt het Geheim van Drenthe ondergebracht in een stichtingsvorm.

De eerste productontwikkeling heeft plaatsgevonden in de vorm van een display die bij alle hotels van de Hotelkring Drenthe staat, bij VVV's en overige bedrijven. Samen met de Hotelkring Drenthe wordt gewerkt aan nieuwe arrangementen. In Cultuurtoerisme II wordt verder samengewerkt met de stichting i.o.

Productontwikkeling

Drentse Cultuurschatten

In 2001 is begonnen met de Drentse Cultuurschatten. Vier keer per jaar wordt een maand lang een bijzonder gebied in Drenthe in de schijnwerpers gezet. Het zijn gebieden waar het thema van het desbetreffende jaar goed naar buiten komt. Voor ieder gebied wordt een lokale werkgroep opgericht waarin ondernemers, VVV, gemeente, kunstenaars, terreinbeheerders enz. deel nemen. Samen wordt er een activiteitenprogramma opgesteld omtrent de thematiek. Naast het activiteitenprogramma wordt er een tijdschrift uitgegeven die inhoudelijke informatie verschaft over het gebied.

De basisgedachte van de Drentse Cultuurschatten is lokale gebieden in Drenthe in aanraking te laten komen met het gedachtegoed van cultuurtoerisme. Op deze wijze ontstaat er nieuwe productontwikkeling omtrent de thematiek en wordt er gewerkt aan een inhoudelijke verdieping van het toeristisch product.

Het tijdschrift zorgt daarnaast voor een identiteit van het desbetreffende gebied. Ieder tijdschrift is tijdloos opgezet en kan dus blijvend worden verkocht aan geïnteresseerden. Het is te koop bij de VVV's, individuele bedrijven en het NNBT. Er wordt aan gewerkt om het ook via de boekhandels van Drenthe te verkopen. Een belangrijke afzetkanaal van de tijdschriften en de activiteitenkalender zijn de abonneehouders. Er zijn binnen cultuurtoerisme I 500 abonnees, het streven binnen het onderliggende project is minimaal 2000 abonnees. Vanuit marketingtechnisch oogpunt zijn dit de ambassadeurs van Drenthe die via een vliegwieleffect Drenthe helpen te promoten.

In 2001 (archeologie) zijn de volgende gebieden onder de aandacht gebracht:

- Kniphorstbos
- Sleen en de Papeloze Kerk
- Borger en omgeving
- Nationaal Park het Dwingelderveld

In 2002 (veen en Van Gogh) worden de volgende gebieden onder de aandacht gebracht:

- Meppel en omgeving (de kanalen/de Turfroute)
- Omgeving Veenpark/Nieuw Dordrecht (met de opening van de Jans Brans collectie)
- Fochteloërveen/Veenhuizen
- Nieuw Amsterdam /Van Gogh/Bargerveen (met de opening van het Van Gogh huis in Nieuw Amsterdam en de start van het Veenloopcentrum te Weiteveen)

De 'Drentse Cultuurschatten' is een belangrijk onderdeel van het project cultuurtoerisme geworden. Dit is enerzijds vanwege de nieuwe productontwikkeling en de inhoudelijke verdieping en anderzijds vanwege het proces op lokaal niveau wat betreft samenwerking en gedachtevorming omtrent de thematiek van Drenthe.

De invulling van het programma rondom de Drentse Cultuurschatten in 2003 en 2004 wordt onder andere opgezet in samenwerking met het Recreatieschap en de Fietsvierdaagse. Vanuit de thematiek van cultuurtoerisme worden speciale routes aangekleed (thematische routeontwikkeling) in het voor- en najaar gekoppeld aan bestaande evenementen en het tijdschrift. Dit betekent versterking van de productontwikkeling in het desbetreffende gebied. In 2003 wordt aangesloten bij het Jaar van de Boerderij en in 2004 zullen naast Veenhuizen en Maatschappij van Weldadigheid de andere thema's volop aan bod komen. Aan het eind van het project moet het tijdschrift zelfstandig verder kunnen. Dit wordt mogelijk door de losse verkoop en de abonnees.

Cultuurhistorische toeristenkaart van Drenthe

In Cultuurtoerisme I is gebleken dat het voor veel toeristen moeilijk is om de bijzondere cultuurhistorische plaatsen in Drenthe te vinden. Vaak staan er geen bordjes en staat het summier op de bestaande kaarten. Een voorbeeld is het Kniphorstbos. Dit is het eerste archeologische reservaat van Nederland maar het is erg moeilijk te vinden. Het is een lastige opgave om iets te promoten wat bijna onvindbaar is.

In dit project wordt een nieuwe kaart van Drenthe gemaakt waarop de belangrijkste te bezoeken cultuurhistorische elementen en wandelingen staan aangegeven.

Via 'speelse' symbooltjes wordt de kaart vormgegeven. Dit principe is reeds vaak in de toeristische sector toegepast maar nog niet in Noord Nederland.

Op de kaart moet onder andere het volgende worden gezet:

- hunebedden
- grafvelden
- bijzondere cultuurhistorische gebiedjes (denk aan Kampsheide, Kniphorstbos, Balloerveld, Slenerzand enz.)
- veengebieden
- bijzondere plaatsen zoals de vindplaats van het meisje van Yde
- bijzondere dorpskernen
- oude kerkjes
- joodse begraafplaatsen
- Towo routes
- Beginpunten van de knapzakroutes
- Enz.

Er is een begininvestering nodig daarna zal de kaart zichzelf door middel van verkoop kunnen bekostigen.

Nieuwe productontwikkeling omtrent Geheim van Drenthe

Er zijn reeds meerdere ideeën omtrent nieuwe gezamenlijke productontwikkeling. Een wenselijke ontwikkeling is het opzetten van een kindgerelateerde marketingstrategie. Als kinderen enthousiast kunnen worden gemaakt dan komen de ouders ook mee. Dit is een principe dat al jaren lang door bijv. Mac Donalds wordt toegepast. Er wordt door de leden van 'Het geheim van Drenthe' gedacht aan een soort van kinderpaspoort waarin allerlei speciale kinderactiviteiten, kortingen, acties enz. in worden gezet. Er kunnen ook bijv. stempels in worden gezet waarmee de kinderen een 'visum' krijgen om naar binnen te mogen met uiteraard allerlei privileges.

Cultuurtoeristische workshops

In Cultuurtoerisme II staat een vergroting van het draagvlak centraal. Iedere speler in het toeristische veld van Drenthe moet in aanraking komen met het gedachtegoed van cultuurtoerisme. Alleen op deze wijze kan een verdieping van het toerisme tot stand komen om vervolgens te werken aan een vernieuwend imago.

Een belangrijk middel om dit te bewerkstelligen zijn workshops. Er is reeds een opzet gemaakt in samenwerking met het Drents Plateau en de Stichting Het Drentse Landschap.

De doelgroep is:

- VVV's
- Toeristische ondernemers
- Gemeenteambtenaren
- Overige toeristische of toeristisch gerelateerde organisaties

Gidsendiensten

In cultuurtoerisme I is reeds een begin gemaakt met het opleiden van gidsen omtrent de thematiek van Drenthe. In de praktijk blijkt dat er vele plaatsen zijn in Drenthe waar zich gidsen bevinden. Enkele voorbeelden zijn:

- NHI/Drents Museum prehistorische gidsen
- Drents Landschap
- Staatsbosbeheer

- Natuurmonumenten
- Verschillende VVV's
- Enz.

Omdat gidsen de beleving van het landschap aan de toerist kunnen laten ervaren is het een belangrijk onderdeel van cultuurtoerisme. De consument heeft er vaak moeite mee om op de dag dat ze ergens willen wandelen onder leiding van een gids de juiste informatie te vinden. Een oplossing hiervoor is een centraal punt waar de informatie aanwezig is over welke wandelingen waar te maken zijn. Internet is hiervoor een goede methode. Vooral het aanleveren van de informatie en het bijhouden van de site is essentieel. De eerste verkenningen hieromtrent zijn reeds geweest en zullen verder in gang worden gezet. Het bouwen van het centrale punt en samenwerking met lokale kranten, radio en tv speelt een belangrijke rol.

Cultuurtoeristische prijs

Vanaf 2003 zal er een jaarlijkse cultuurtoeristische prijs worden uitgereikt aan het meest innovatieve project omtrent de thematiek van cultuurtoerisme. Dit moet een versterkend effect hebben op het bedenken van nieuwe productontwikkeling in het toerisme van Drenthe. Het moet met andere woorden een aanjaageffect hebben voor innovatieve ontwikkelingen en dus imagooverandering.

Cultuurtoeristische pas

In 2001 is een archeologiepas ontwikkeld. Een aantal musea en andere bedrijven gaven hiermee kortingsbonnen aan de consument. Er was veel aanvraag vanuit het bedrijfsleven om een dergelijke pas aan hun klanten mee te geven. De media heeft er veel aandacht aan geschonken.

Om nu voor de toekomst niet al te veel passen te ontwikkelen wordt er in dit projectvoorstel voor gepleit om een 'cultuurtoeristische pas' te ontwikkelen waarin allerlei kortingsbonnen zitten om de verhalen van Drenthe te ontdekken. De toerist kan deze pas krijgen bij een boeking van een vakantie in Drenthe. Hij zal door geheel Drenthe verspreid worden. Bedrijven kunnen het bij het NNBT aanvragen.

Aanjaagbudget

Net als in Cultuurtoerisme I is het belangrijk dat de themacoördinatoren innovatieve projecten van derden kunnen helpen. Enerzijds gebeurt dat door middel van advies in uren en daarnaast is het belangrijk om een kleine financiële bijdrage te leveren om dergelijke projecten op te starten.

Specifieke ontwikkeling omtrent de thema's

Archeologie

Verder uitbouwen van de 'Week van de Prehistorie'

In 2002 wordt een start gemaakt met een week vol activiteiten waar de prehistorie een belangrijke rol speelt. Dit moet een blijvend fenomeen worden in Drenthe en dus wordt er in Cultuurtoerisme II mee verder gegaan. Een belangrijk doel van de themacoördinator archeologie is Drenthe op de kaart zetten als een provincie waar de prehistorie te beleven valt. Dit komt onder tot uiting in de 'Week van de Prehistorie'.

Internationale ontwikkelingen omtrent prehistorie

De reeds in gang gezette ontwikkeling van het internationaal toeristisch neerzetten van Drenthe als de plek waar de prehistorie te beleven valt zal verder worden vorm gegeven. In bijlage 3 is het bijbehorende discussiestuk te zien. Verder onderzoek is nodig om te kijken of er genoeg draagvlak is. TRN heeft aangekondigd mee te willen denken in het proces om tot een internationale aanpak te komen.

Veen en Van Gogh

Net als de Week van de prehistorie wordt er een Week van het Veen en Van Gogh ontwikkeld. Het beste van 2002 zal hierin worden meegenomen. Vele activiteiten in Drenthe omtrent het Veen en Van Gogh zullen in een specifieke week worden aangeboden aan de toerist die Drenthe bezoekt.

Van Gogh

De ontwikkelingen omtrent Van Gogh zullen in 2003 direct aanhaken op de internationale marketingstrategie die momenteel wordt ontwikkeld samen met Toerisme Recreatie Nederland. Hiervoor wordt een apart traject ingezet. Het project zal daarnaast aansluiten bij de productontwikkeling die door de Stichting Van Gogh en Drenthe wordt opgezet.

Dorpen en Boerderijen

Er zal naast de algemene productontwikkeling zoals de Drentse Cultuurschatten en het tijdschrift en dergelijke worden aangesloten bij de productontwikkeling van de werkgroep Jaar van de Boerderij. Daarnaast zullen er via het aanjaagbudget van de themacoördinator toeristische projecten van derden worden gestimuleerd.

Veenhuizen/Maatschappij van Weldadigheid

Boevenbus

Vanwege de integrale aanpak van de Maatschappij van Weldadigheid, Veenhuizen en het Fochteloerveen is het belangrijk verbindingen te maken tussen deze elementen. Het voorstel is om de reeds bestaande 'boevenbus' professioneler te laten rijden onder andere door het laten rijden op vaste tijden. Voorstel is om iedere zondag in de periode van mei/september de bus te laten rijden. Dit betekent een dubbele rit, namelijk Veenhuizen-Frederiksoord v.v. en om de mensen weer op de oorspronkelijke plaats terug te brengen en op te halen nog eens dezelfde rit.

Diverse routes

Ontwikkeling routes tussen de plaatsen Frederiksoord en Veenhuizen. Er wordt gedacht aan een nieuwe fiets- en wandelroute. Bij de wandelroute zullen overnachtingen opgenomen moeten worden, dit sluit aan bij DrentsGoed/Drents Landleven.

Expositie

Ontwikkeling speciale expositie over het thema 'Frederiksoord-Veenhuizen'. Belangrijk hierbij is doorverwijzingen naar elkaar. De nodige kosten zitten in het maken van twee exposities, inclusief ontwerp, foto's, teksten etc.

Diaklankbeeld

Een speciale diaklankbeeldpresentatie over het gezamenlijke thema laten vervaardigen die op beide plaatsen vertoond kan worden. Heel veel materiaal is reeds aanwezig, maar ook veel nieuw materiaal over de huidige situatie zal toegevoegd moeten worden. Ook is op beide plaatsen hiervoor nieuwe hardware nodig.

Bebording

In Frederiksoord, Wilhelminaoord en Boschoord plaatsen van borden met daarop de bezittingen van de Maatschappij van Weldadigheid. Deze borden zullen extra aandacht vestigen op het thema in 2004 en dienen ter ondersteuning aan de routes.

Marketing

'concepting'

Cultuurtoerisme is opgezet volgens de 'concepting' methode. Dit is een marketingmiddel dat uitgaat van beleving, emotie, gevoel en vooral een goed verhaal.

De basis van het project is het ontwikkelen van een concept dat appelleert aan de totaalervaring die de provincie aan de toerist te bieden heeft (de 'experience economy') waarbij cultuurtoerisme als basis dient.

Totaalervaring

Bij het kiezen van een bestemming voor een kort of langer verblijf kijkt de consument in eerste instantie naar het totaalproduct van een bepaalde regio. Hij wil ergens naar toe waar hij de regio kan ervaren en beleven. Een regio is het samenspel van toeristische (keten)onderdelen dat bij de toerist overkomt als één geheel

Algemene brochure

Net als in het vorige project zal er ook nu een toeristische brochure uitkomen. Er wordt aan gewerkt om cultuurtoerisme net als Drents Landleven (beiden DrentsGoed) onder te brengen in de nieuwe uiting van Drenthe welke valt onder 'Kom op verhaal in Drenthe'.

Internet

Internet is een groeiend media kanaal voor de toerist. Net als vorig jaar wordt er niet gekozen voor een nieuwe website maar zal het aansluiten bij www.beleefdrenthe.nl. Deze site is doorspekt met cultuurtoeristische gegevens en wordt continu bijgehouden.

Nieuwsbrief

Er wordt momenteel reeds gewerkt aan een digitale nieuwsbrief. In cultuurtoerisme II zal het bedrijfsleven, organisaties en overheid continu kennis kunnen vergaren over het project via de digitale nieuwsbrief.

DrentsGoed kalender

Samen met de projecten Drents Landleven en DrentsGoed streekproducten wordt aan het begin van het seizoen een activiteitenkalender ontwikkeld die bij alle VVV's, bedrijfsleven, bibliotheken, gemeentehuizen enz. zal liggen. Iedereen die een vakantie boekt bij de Vakantie Boekingscentrale van het NNBT krijgt deze kalender toegezonden. Uiteraard is de kalender ook beschikbaar via het internet.

Media

Net als in het voorgaande traject wordt er verder gewerkt aan free-publicity, beurzen, advertenties, joint promotion enz.

Aansluiting bij.....

Reeds binnen cultuurtoerisme I is er aansluiting gezocht bij andere initiatieven in de provincie Drenthe. Dit zal ook in cultuurtoerisme II een belangrijk onderdeel zijn. Voorbeelden zijn:

- Fietstotaalplan van het Recreatieschap
- Rijwielvierdaagse
- Kom op verhaal in Drenthe (NNBT/TRD)
- Grenzeloos Veen
- DrentsGoed streekproducten
- DrentsGoed landleven van het NNBT
- Hotelkring Drenthe

Daarnaast zal er worden gewerkt aan een verdere samenwerking met het overige bedrijfsleven.

Organisatie

De projectcoördinatie ligt in handen van het NNBT. Daarnaast zijn er vier themadeskundige organisaties die verantwoordelijk zijn voor de inhoud van de thema's. Vanaf het begin van het project staat het integrale karakter centraal. Er wordt voor gepleit om bij aanvang van het project alle vier de themacoördinatoren aan te stellen. Regelmatig zullen de coördinatoren en de projectcoördinator bij elkaar komen om tot afstemming van productontwikkeling en marketingstrategieën te komen.

De projectcoördinator is een volledige fte.

De themacoördinator is een functie voor gemiddeld 2 dagen in de week.

De coördinator is de spin in het web en heeft de volgende taken:

- Het houden van de centrale regie van de (uit te voeren) activiteiten op het gebied van cultuurtoerisme in Drenthe;
- Het realiseren van een samenhangend netwerk van betrokkenen in de toeristische, culturele en kunstsector;
- Het onderhouden van het netwerk;
- Geven van advies aan gemeenten, organisaties en bedrijven;
- Het initiëren en bedenken van nieuwe, creatieve ideeën;
- Afstemmen van activiteiten van themacoördinatoren;
- Afstemmen van plannen en activiteiten van betrokkenen, met name uit de kunst-, cultuur- en toerismewereld;
- Contacten onderhouden met media;
- Afstemmen van promotie en marketing;
- Coördinatie van boekingen en afspraken.

Promotie

- Opstellen van promotieplannen;
- Houden van centrale regie in de uitvoering van promotie;
- Genereren van publiciteit voor de thema's binnen cultuurtoerisme.

Informatievoorziening

- Opzetten, actueel houden en inzetten van de informatie;
- Ontwikkelen en opzetten van het gebruik van moderne (interactieve) media;
- Op de hoogte houden van betrokkenen;

Themacoördinatoren

Bij ieder thema hoort een themacoördinator die verantwoordelijk is voor enerzijds inhoudelijke deskundigheid en anderzijds mee moet helpen in de productontwikkeling. Zij zijn vertegenwoordigers van autonome onafhankelijke organisaties. Van de themacoördinatoren wordt verwacht dat ze naast de eigen activiteiten ook behulpzaam zijn bij de ontwikkeling van activiteiten die verder gaan dan het directe belang van de eigen voorziening.

De themacoördinatoren zijn nadrukkelijk onderdeel van de proces-productmix. Zij zullen eigen- bedrijfs-overstijgende activiteiten ontplooiën in relatie tot hun netwerken, maar ook een deel van het uitvoerende werk ter zake voor hun rekening nemen. Financieel regelen zij hun zaken met het NNBT.

De themacoördinatoren hebben een belangrijke taak als aanjager in de provincie. Hiervoor hebben zij ook extra geld ter beschikking om het vliegwiel-effect te verkrijgen. Dit houdt in dat door een kleine bijdrage grootse mogelijkheden ontstaan. Dit kan effect hebben op productontwikkeling bij derden (zowel organisaties als bedrijfsleven) en samenwerkingsvormen op gang brengen.

De themacoördinatoren zullen na aanvang van het project binnen twee maanden met een concreet werkplan komen. De werkplannen zijn een verdere uitwerking van dat wat reeds in dit projectplan is beschreven. De begeleidingscommissie die het project begeleidt heeft een belangrijke rol in de beoordeling van de inhoud van deze werkplannen.

Begeleidingsgroep

De huidige begeleidingsgroep waarin het Recreatieschap, Kunst & Cultuur Drenthe, Stichting Het Drentse Landschap en het Nationale Hunebedden Informatiecentrum deel nemen zal blijven bestaan. De groep wordt in het tweede project uitgebreid met onder andere een vertegenwoordiger van de provincie en een vertegenwoordiger van de verblijfssector.

Tijdpad

1 november 2002

- uitbreiding van de huidige begeleidingsgroep
- installeren van de themacoördinatoren (formeel)
- het vormen van een concrete werkgroep tussen de themacoördinatoren en de coördinator van het project met als doel de vier verhaallijnen tot één cultuurhistorisch verhaal samen te smeden
- begin opstellen werkplannen per themacoördinator (binnen twee maanden volledig uitgewerkt en voor het volledige project bedoeld)
- marketingactiviteiten opzetten voor het seizoen 2003
- verdere uitwerking van 150 jaar Van Gogh
- uitwerking marketingactiviteiten Jaar van de Boerderij (in afstemming met het Drents Plateau)
- start opdrachtformulering voor concrete productontwikkeling

1 november 2004

- evaluatie 2003 met de provincie
- opzetten marketingactiviteiten voor het seizoen 2004
- uitwerking van het totaalverhaal Drenthe (alle vier de thema's moeten dusdanig samenwerken dat er één marketingverhaal bestaat van cultuurhistorisch Drenthe
- uitwerking productontwikkeling voor 2004

1-jan 2005

- Het totale cultuurhistorische verhaal van Drenthe is ontwikkeld en heeft zijn basis gelegd voor de toekomst
- Het Geheim van Drenthe (de acht samenwerkende musea) gaat zelfstandig verder
- De toekomst voor het toerisme in Drenthe is veiliggesteld en loopt in de pas (en zelfs voor) met andere toeristengebieden
- Het voor- en naseizoen is verlengd (korte vakanties met cultuurhistorie als basis)
- Niet alleen voor- en naseizoen maar ook het winterseizoen zal meer aandacht krijgen
- Binnen het NNBT en de regio VVV's is de thematiek van cultuurtoerisme een onderdeel van het reguliere pakket geworden
- Eindevaluatie met de provincie Drenthe

Resultaat

De doelstelling vanuit de provincie Drenthe en het Samenwerkingsverband Noord Nederland van cultuurtoerisme I was het bewerkstelligen van 12 promotieuitingen en 5% omzetgroei van de deelnemende musea. Dit is gehaald. Er zijn zelfs meer dan 25 promotieuitingen tot stand gekomen en het NHI als deelnemend museum van het eerste thema heeft een omzetgroei van 18% gehad. Omdat dit schrijven plaats vindt halverwege het tweede thema kan nog niet worden gezegd wat de uiteindelijke omzetgroei van de afzonderlijke musea is geweest maar gezien de prognoses wordt voldaan aan de doelstelling.

Naast deze vereisten in de beschikking zijn er vele nieuwe activiteiten georganiseerd, veel promotie voor Drenthe gecreëerd, nieuwe productontwikkeling tot stand gekomen, nieuwe samenwerkingsverbanden opgericht en een eerste begin gemaakt met een integrale benadering van Drenthe als toeristenprovincie. De totale groei van het toerisme in 2001 is sterk toegenomen. De CBS cijfers laten zien dat de groei van de korte vakanties met 38% is toegenomen en de lange vakanties met 17%. Er mag worden aangenomen dat het project cultuurtoerisme hieraan een belangrijke bijdrage heeft geleverd.

In het tweede gedeelte van cultuurtoerisme worden meer dan 25 promotieuitingen tot stand gebracht. Verder moet er voor gezorgd dat de deelnemende musea 5% omzetgroei behalen, er nieuwe vormen van samenwerking tot stand komen, nieuwe productontwikkeling (minimaal 10 producten), vernieuwde promotie en een verbetering van het imago tot stand komt. Er mag gezien de groei van het toerisme in 2001 worden verwacht dat deze groei doorzet in de komende jaren.

Uitgaande van het kengetal 50.000 euro aan investeringen in de toeristische sector leidt tot 1 baan in de sector mag worden verwacht dat het project 19 a 20 arbeidsplaatsen op gaat leveren. Dit naast de 3 fte's die gedurende het project werkzaam zijn.

Samenhang met Groningen en Friesland

Het project Cultuurtoerisme Drenthe staat niet op zichzelf. Nationale en internationale trends laten zien dat cultuurhistorie een steeds belangrijkere basis vormt voor toerisme. Vooral waar het gaat om het onderscheidend vermogen van een toeristisch gebied is cultuurhistorie het meest belangrijke aspect. Dit komt uiteraard omdat de verhalen binnen de cultuurhistorie zich altijd in een specifiek gebied afspelen en dus nauwelijks copieerbaar zijn.

Binnen Noord Nederland kent iedere provincie zijn eigen cultuurhistorische projecten met betrekking tot toerisme. In Friesland is een dergelijk project in 2001 van start gegaan. In Groningen gaat een dergelijk project in de lijn der verwachting begin 2003 van start. Ieder gebied met zijn eigen verhaal. Hiermee zijn de drie noordelijke provincies afzonderlijk van elkaar weg te zetten maar tegelijkertijd ook weer gezamenlijk. Voor de internationale markt kan Noord Nederland heel goed in zijn geheel worden 'vermarkt' (Top of Holland). Dit gebeurt reeds door het NNBT maar hiervoor moet wel het cultuurhistorische verhaal verder worden ontwikkeld anders is het verhaal te dun voor de internationale markt. Er is gekozen voor drie afzonderlijke projecten omdat iedere provincie zijn eigen verhaallijnen in verschillende periodes (voor SNN) reeds in gang heeft gezet. Iedere provincie heeft ook zijn eigen cultuurhistorische verhaal. Ieder 'verhaal' kent zijn eigen aanpak.

Einde project, en dan.....?

Heel vaak stopt een proces als het project voorbij is. Vanaf het begin van het project Cultuurtoerisme Drenthe I is de basisfilosofie geweest dat het project een combinatie is van proces en product. De producten worden gedurende het project opgezet en zullen blijvend worden aangeboden aan de consument. Dus ook na afloop van het project worden de ontwikkelde arrangementen doorgezet, routes opnieuw herdrukt, de magazines hebben een blijvend karakter enz. Al met al hebben veel producten een blijvend karakter. Daarnaast zijn er ook producten die het proces dienen en daarmee een wat meer tijdelijk karakter hebben. Dit zijn voornamelijk producten direct gekoppeld aan marketingactiviteiten die er voor moeten zorgen dat er meer toeristen naar Drenthe komen. Deze marketingactiviteiten zijn uiteraard tijdelijk van aard maar de inhoud wordt daarna wel blijvend meegenomen in reguliere middelen zoals VVV gidsen, vakantieguides, internet enz. (voorbeelden zijn Van Gogh, het veenlandschap met al zijn verhalen en de archeologie die een steeds prominentere plaats krijgt in marketinguitingen).

Naast de productkant kent het project een proceskant. Dit proces moet de cultuurhistorie van Drenthe meer op het netvlies krijgen van alle partijen in de provincie. Ook dit was vanaf het begin van Cultuurtoerisme I een belangrijke opdracht. In 2001 is daarom een samenwerkingsverband opgericht van de musea die het verhaal van Drenthe vertellen zoals dat in cultuurtoerisme is bedoeld (Drents Museum, Nationaal Hunebedden Informatiecentrum, Veenpark, Gevangenis museum Veenhuizen, Maatschappij van Weldadigheid, Van Gogh huis, Herinneringscentrum Kamp Westerbork en Orvelte). Dit samenwerkingsverband zal een blijvend karakter krijgen en zal ook na afloop van het project door blijven gaan.

Naast het samenwerkingsverband van de musea is het proces op vele vlakken doorgezet. Voorbeelden van nieuwe samenwerking zijn bijvoorbeeld die tussen Staatsbosbeheer (het Bargerveengebied), het Veenpark en het Van Gogh huis. Een ander voorbeeld is nieuwe samenwerking omtrent 150 jaar Van Gogh in 2003 waar intussen naast het Van Gogh huis meerdere hoteleigenaren aan mee doen, Staatsbosbeheer, het NNBT, de lokale VVV en nog vele anderen.

Er zijn nog vele andere voorbeelden te geven maar wat belangrijk is is dat de filosofie van het project en daarmee een vertaling van het provinciale beleid richting het werkveld reeds zichtbaar is. We zijn er echter nog niet en de thema's zijn nog niet optimaal 'uitgenut'. In het project Cultuurtoerisme II wordt het netwerk rondom de thematiek verder versterkt en zal vanaf het begin af aan het blijvende karakter na afloop van het project centraal staan. Dit zal ook een belangrijk beoordelingscriterium zijn voor de begeleidingsgroep die boven het project staat.

Begroting cultuurtoerisme II

	jaar		
	2002	2003	2004
I Proceskosten			
Projectmanagement (1fte)	10.000	50.000	62.400
Themacoördinator archeologie	5.000	20.000	26.000
Themacoördinator veen/Van Gogh	5.000	20.000	26.000
Themacoördinator dorpen en boerderijen	5.000	20.000	26.000
Themacoördinator Veenhuizen/Maatsch. Weld.	5.000	20.000	26.000
Overhead (reis, post enz)	5.000	25.000	30.000
Totaal:	35.000	155.000	196.400
2 Productontwikkeling			
Cultuurhistorische toeristenkaart Drenthe		18.000	-----
Geheim van Drenthe		30.000	30.000
Cultuurtoeristische workshops (150 deelnemers p.j.)		15.000	15.000
Gidsendiensten		10.000	10.000
Cultuurtoeristische pas		5.000	5.000
Arrangementen		10.000	10.000
Week van de prehistorie		8.000	8.000
Week van het veen		8.000	8.000
Uitbreiding Boevenbus Veenhuizen		4.000	4.000
Diverse routes Veenhuizen/Maatschap Weld		10.000	----
Expositie Veenhuizen/Maatschap. Weld.		7.500	----
Diaklankbeeld Veenhuizen/Maatschap. Weld.		10.000	----
Bebording Veenhuizen/Maatschap. Weld.		9.000	----
Stimuleergeld themacoördinatoren		40.000	40.000
Drentse Cultuurschatten activiteiten		15.000	15.000
Drentse Cultuurschatten magazine		18.000	18.000
Opening Open Monumenten Dag 2003		18.152	---
Totaal:		235.652	163.000
3 Promotie			
Brochures		22.500	22.500
Media activiteiten		35.000	35.000
Internet		5.000	5.000
Beursparticipatie		5.000	5.000
Drentsgoed cultuurkalender		5.000	5.000
Totaal:		72.500	72.500
Totaal project:	35.000	463.152	431.900

Financiering

Bedrijfsleven:			
Geheim van Drenthe		15.000	15.000
Maatschappij van Weld./Veenhuizen		12.000	1.200
Arrangementen		5.000	5.000
Overig bedrijfsleven en organisaties (cash en in uren incl. eigen bijdrage NNBT)		70.000	70.000
Stichting Open Monumentendag		9.076	-
Gemeenten/Recreatieschap		14.000	14.000
Terugverdienden producten			
Cultuurhistorische toeristenkaart		-----	9.000
Drentse Cultuurschatten magazine		9.000	9.000
Cultuurtoeristische workshops		7.500	7.500
Provincie		90.000	90.000
Kompas/EZ/Europese fondsen	35.000	225.076	204.950
Overige fondsen		6.500	6.250
Totaal per jaar:	35.000	463.152	431.900
Totaal project: 930.052			

Financieringsverdeling:

Markt	26,2%
Provincie + gemeente	22,4%
Kompas/EZ/Europa	50%
Overige fondsen	1,4%

Evaluatie Cultuurtoerisme I

In september 2000 is het project Cultuurtoerisme Drenthe van start gegaan. Het Noord Nederlands Bureau voor Toerisme en het Nationaal Hunebedden Informatiecentrum zijn gezamenlijk het avontuur aangegaan. Er is door de provincie en SNN gekozen om het project in tweeën op te delen. Het eerste gedeelte is Cultuurtoerisme I en duurt tot 1 oktober 2002. Het tweede gedeelte zal daarna doorlopen tot 31 december 2004. Er is gekozen voor een tweedeling om via een tussenliggende evaluatie het tweede gedeelte aan te passen en eventueel bij te sturen. Het project is begeleid door een begeleidingscommissie waarin de volgende partijen zitting hebben:

Stichting het Drentse Landschap
 Recreatieschap
 Kunst & Cultuur Drenthe
 Nationaal Hunebedden Informatiecentrum

De evaluatie zoals die hier geschreven is moet dan ook gezien worden als een tussenevaluatie en niet als een eindevaluatie van het gehele project. Dit komt uiteraard ook naar voren in de eindbeschikking van SNN waarin de volgende beoogde eindresultaten genoemd worden: 12 promotieuitingen en 5% omzetgroei van de deelnemende musea. Het resultaat van het gehele project (Cultuurtoerisme I en II) gaat veel verder zoals ook blijkt in de projectbeschrijving van Cultuurtoerisme II.

Uitgangspunten Cultuurtoerisme

In september 2000 is begonnen met het uitwerken van de projectstructuur. Een aantal basisuitgangspunten zijn toen in samenwerking met partners in het project opgesteld:

- verdieping in toerisme teweegbrengen door middel van een combinatie van een marketingorganisatie en inhoudelijk deskundige organisaties (de themacoördinatoren). Voor de prehistorie is het Nationaal Hunebedden Informatiecentrum coördinator en voor veen en Van Gogh is dat Staatsbosbeheer.
- cultuurtoerisme moet ervoor zorgen dat de provincie Drenthe een groter onderscheidend toeristische vermogen krijgt ten opzichte van andere toeristengebieden
- cultuurtoerisme heeft als basis 'het verhaal van Drenthe' Het gaat om meer diepgang in het toerisme aan de hand van een viertal thema's (verhaallijnen): prehistorie, veen en Van Gogh, dorpen en boerderijen, Maatschappij van Weldadigheid en Veenhuizen
- de uitwerking moet een combinatie van oud en nieuw zijn wat betekent dat de cultuurhistorie de basis vormt maar dat het niet moet neigen naar een te behoudende kijk op het toerisme (geen groot museum maken van Drenthe). De combinatie met kunst, theater, land-art enz speelt vanaf het begin een belangrijke rol
- in cultuurtoerisme spelen de verhalen rondom het landschap een belangrijke rol. Het landschap is altijd een combinatie van natuur- en cultuurhistorie. Vanaf het begin is dus een verbintenis gezocht tussen natuur- en cultuurorganisaties en activiteiten.
- Samenwerking tussen de verschillende toeristische actoren is van groot belang. Zonder dit is het niet mogelijk om een koepel boven Drenthe te plaatsen.
- Cultuurtoerisme moet een manier van denken worden voor alle organisaties en bedrijven in Drenthe.
- Concepting is de basistechniek voor cultuurtoerisme. Hierin staat de beleving (het verhaal) centraal. Het is een moderne techniek waar de grotere bedrijven in de wereld reeds langer gebruik van maken. De basis is het verhaal. Iedereen die zich voelt aangesproken tot het verhaal (inclusief het totaal van voelen, ruiken, proeven, beleven)

behoort tot de volggroep (er wordt niet meer gesproken van doelgroepen want deze bestaan in de hedendaagse maatschappij nauwelijks meer).

- Cultuurtoerisme is gekoppeld aan Drents Goed wat staat voor alles wat typisch Drents is en van de juiste kwaliteit. Alle producten die zijn gemaakt dragen dit logo en worden onder de productlijn aan de consument aangeboden.

Juist deze samenwerking is van groot belang en daar is dan ook veel tijd aan besteed. Het eerste gedeelte van het project (Cultuurtoerisme I) stond dan ook in het teken van deze samenwerking. Hierbij is het essentieel om de basis van toerisme te begrijpen. Toerisme kent heel duidelijk twee lagen, een 'decor' en dat wat een toerist onderneemt in dat 'decor'. Met andere woorden, er zijn vele organisaties die behoren tot de zogenaamde decorbouwers oftewel die organisaties die meehelpen het gezicht van Drenthe te bepalen en daarmee het imago. Dit zijn bijv. het Noord Nederlands Bureau voor Toerisme, Stichting het Drentse Landschap, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Kunst & Cultuur, Recreatieschap, diverse musea, het Drents Plateau enz. Het is allereerst van belang om samenwerking aan te gaan met deze decorbouwers.

Binnen het decor kijkt een toerist wat hij of zij daar gaat doen, dit zijn de activiteiten (fietsen, wandelen, varen), evenementen, accommodaties, restaurants enz. Vaak worden deze twee lagen door elkaar heen gehaald of wordt een activiteit boven het decor geplaatst. Deze keuzes leiden zelden tot een geslaagd toeristisch project.

Proces

Deze basisgedachte die algemeen in de toeristische wereld geldig is heeft ervoor gezorgd dat de keus in Cultuurtoerisme I in eerste instantie is gevallen op samenwerking tussen de decorbouwers. In het project is uiteraard ook veel samengewerkt met het bedrijfsleven. Vele accommodatiebedrijven en musea hebben actief iets gedaan met de thematiek. In het vervolgproject zal de nadruk vooral komen te liggen op de directe betrokkenheid van ondernemers. Dat kan pas nu omdat allereerst de bovenliggende samenwerking met de decorbouwers tot stand moest komen.

De samenwerking in Cultuurtoerisme I bestond uit de volgende partijen:

- Noord Nederlands Bureau voor Toerisme
- Nationaal Hunebedden Informatiecentrum
- Provincie Drenthe
- Staatsbosbeheer
- Stichting het Drentse Landschap
- Natuurmonumenten
- Recreatieschap
- Gemeenten
- Landelijke werkgroep Van Gogh
- De VVV's van Drenthe
- Drents Museum
- Drents Plateau
- Maatschappij van Weldadigheid
- Gevangensmuseum Veenhuizen
- Veldwerk Nederland/Orvelte
- * Kunst & Cultuur Drenthe
- * meerdere kunstenaars
- * Herinneringscentrum Westerbork
- * TRN
- * Veenpark
- * Keuning Instituut
- * Rijwielvierdaagse
- * Culturele Activiteitenvereniging Orvelte
- * Bibliotheken van Drenthe
- * RTV Drenthe
- * Terra college
- * archeologische gidsdienst
- * hotelkring Drenthe
- * vele individuele bedrijven

Deze samenwerking heeft ertoe geleid dat er meer afstemming is gekomen tussen de verhaallijnen in de provincie. Vóór het project waren velen bezig met dezelfde onderwerpen

maar vertelden ze allemaal hun eigen verhaal. Door er nu een marketingkoepel boven te hangen wordt er veel meer dan tot nu toe hetzelfde verhaal verteld waardoor de provincie meer als een eenheid door de consument wordt ervaren.

Een bijzondere vorm van samenwerking is het **'Geheim van Drenthe'**. Dit is een samenwerkingsverband van acht musea die het verhaal van Drenthe vertellen en dus gekoppeld zijn aan de vier thema's van cultuurtoerisme.

Het 'Geheim van Drenthe' kent de volgende deelnemers:

Nationaal Hunebedden Informatiecentrum

Drents Museum

Veenpark

Orvelte

Herinneringscentrum Kamp Westerbork

Stichting Van Gogh en Drenthe

Maatschappij van Weldadigheid

Gevangenis­museum Veenhuizen

Naast deze deelnemers is de museumconsulent van Drenthe een vaste deelnemer.

Dit samenwerkingsverband werkt intussen op allerlei terreinen samen. Via maandelijkse bijeenkomsten worden gezamenlijke thema's aan de orde gesteld en wordt gekeken hoe verdere samenwerking tot stand gekomen. Daarnaast wordt gekeken hoe ze elkaar kunnen versterken en helpen, ook wordt aan bedrijfsvergelijking gedaan.

Een display met de visitekaartjes van alle deelnemers is het eerste product wat is voortgekomen uit deze samenwerking.

Het Geheim van Drenthe is intussen gekoppeld aan de Hotelkring Drenthe. Er zijn reeds gezamenlijke arrangementen tot stand gekomen. Voor de toekomst wordt gewerkt aan verdergaande samenwerking tussen deze twee groepen.

De musea hebben zich intussen uitgesproken dat ook na het project er genoeg draagvlak is om zelfstandig verder te gaan.

Het project heeft er onder andere voor gezorgd dat de bijzondere verhaallijnen van Drenthe weer in de aandacht staan. Vòòr het project waren hunebedden nog 'oubollig' en saai, nu zijn ze 'hip' en zijn 'we' er weer trots op. Het archeologische verhaal komt beter dan ooit naar voren. Een ander voorbeeld is Van Gogh wat intussen een heuse trekpleister aan het worden is. Zeker nu het Van Gogh verhaal gekoppeld is aan het landelijke thema '150 jaar Van Gogh'. Hierdoor krijgt Drenthe wereldwijde aandacht omdat het Van Gogh jaar (2003) – en daarmee dus ook Drenthe - via alle buitenlandkantoren van Toerisme Recreatie Nederland vermarkt wordt.

Een ander voorbeeld is het veengebied van Zuidoost Drenthe. Via twee congressen is er meer samenwerking tot stand gekomen in het gebied waardoor er meer eenheid aan het ontstaan is. Dit is vervolgens gekoppeld aan Toerisme Recreatie Nederland die het nu voor 2003 het 'veenlopen' van Weiteveen als aandachtspunt in hun beleid hebben opgenomen.

Een ander voorbeeld is het verhaal van Van Gogh voor Staatsbosbeheer. Er is in het hoofdkantoor van Staatsbosbeheer besloten om een boekje te maken met als uitgangspunt 'Van Gogh en zijn landschap'. Voor Staatsbosbeheer als natuurorganisatie is dit een nieuw fenomeen. Er volgen nu gesprekken tussen Toerisme Recreatie Nederland, het Noord Nederlands Bureau voor Toerisme en Staatsbosbeheer om hier een landelijk thema van te maken (Nederlandse schilders in combinatie met het landschap).

Het project heeft dus naast een provinciaal proces geleid tot een landelijk proces dat zich in Cultuurtoerisme II verder zal ontwikkelen.

Een ander belangrijk proces dat is voortgekomen uit Cultuurtoerisme I is een werkgroep dat bezig is om te kijken in hoeverre het prehistorische thema geschikt is om er een Europees thema van te maken wat er voor moet zorgen dat Drenthe toeristisch gezien internationaal op de kaart komt. Samenwerking met andere prehistorische gebieden als Carnac in Bretagne en Stonehenge in Engeland is daarbij een belangrijk uitgangspunt.

Een ander belangrijk proces is de samenwerking tussen marketingorganisaties, inhoudelijke organisaties en de wereld van kunst, theater en poëzie. Meer dan ooit is de relatie tussen deze drie verschillende disciplines tot stand gekomen. De toerist die Drenthe bezoekt komt nu meer in aanraking met nieuwe productvormen die het verhaal van de provincie versterken.

Voorbeelden zijn Art in Stone in Exloo waar grote kunstwerken zijn gemaakt van zwerfstenen, Peatpolis dat in 2003 plaats gaat vinden waar turf gebruikt wordt als basis voor een internationaal landart project. In Oosterhesselen heeft een project plaatsgevonden waar van natuurlijke materialen kunst werd gemaakt dat vervolgens als een route in het dorp werd geplaatst. In alle gevallen dienen de thema's van cultuurtoerisme als basis voor de kunstprojecten. Vanuit het project is op vele manieren geholpen om deze projecten van derden mogelijk te maken: financieel, in uren, advies en via de marketingkanalen van het NNBT.

Specifieke processen omtrent de thema's

Prehistorie

Vanuit het project wordt gewerkt aan samenwerking op provinciale schaal om zodoende voor de nationale markt een goed product (en een goed verhaal) neer te zetten. Dit proces op nationale schaal gaat uiteraard in Cultuurtoerisme II door. Naast dit proces is er een nieuwe werkgroep opgezet die kijkt in hoeverre de prehistorie als basis kan gaan dienen voor het internationale toerisme. Het voorbeeld wat hierbij wordt gebruikt is de Eifel waar het Geotoerisme is ontwikkeld. Hier is een thema (in hun geval de geologie-vulkanen) gekozen om hiermee internationaal toeristen naar het gebied te lokken. Dit voorbeeld kan heel goed dienen voor Drenthe. Er wordt gewerkt aan een concreet project waarin Europese samenwerking centraal staat. De deelnemers aan de werkgroep zijn:

- NNBT
- Het Drentse Landschap
- Recreatieschap
- Drents Plateau
- Provincie Drenthe
- Drents Museum
- Oringer Marke (Hotel te Odoorn)
- Recron

Veen

Staatsbosbeheer is themacoördinator van het thema veen en Van Gogh. Zowel intern als extern wordt intussen veel aandacht besteed aan het cultuurhistorische aspect van het veen in Drenthe. Veen en Van Gogh is een Drenthe breed thema maar er is gekozen voor een kerngebied. Dit is het Bargerveengebied en directe omgeving. Vele veeninitiatieven zijn hier aanwezig. Voor het project was er nauwelijks samenwerking in het gebied. Iedereen had zo zijn eigen invalshoek maar bijna geen enkele partij gebruikte het Bargerveen als centraal thema. Dit is merkwaardig te noemen omdat dit de enige plek is in Zuidoost Drenthe waar de natuurlijke omgeving van het veen nog te zien is. Door middel van veel adviezen, partijen bij elkaar brengen, workshops enz. is de samenwerking intussen tot stand gekomen wat heeft geleid tot nieuwe productontwikkeling. Voorbeelden zijn nieuwe arrangementen tussen bijv.

het SmalSpoormuseum, Veenpark en het Van Gogh huis. Ook de VVV Emmen speelt een belangrijke rol in dit proces. De VVV Emmen heeft een eigen arrangementenbrochure uitgegeven die mede tot stand is gekomen door het project Cultuurtoerisme.

Via twee veencongressen is het proces van samenwerking verder geprofessionaliseerd. De eerste vond plaats in maart, de tweede begin oktober. In deze tweede is door Staatsbosbeheer en het NNBT een toeristische toekomstvisie voor het gebied gepresenteerd. Door middel van workshops is er draagvlak gecreëerd voor dit plan. Dit plan zal in Cultuurtoerisme II verder worden uitgewerkt.

Staatsbosbeheer heeft voor 12.500 euro geïnvesteerd in een nieuwe tentoonstelling in het Veenpark. Door het project is de samenwerking tussen Staatsbosbeheer en het Veenpark verder ontwikkeld.

Van Gogh

Het Van Gogh huis is eind september 2002 voor de eerste keer officieel open gegaan voor publiek. Dit was essentieel omdat het in 2003 een nationaal Van Gogh jaar wordt. Van Gogh is dan 150 jaar geleden geboren. Het NNBT en de Stichting Van Gogh en Drenthe nemen deel aan een landelijke VanGogh werkgroep. Hierin nemen de volgende organisaties deel:

- Van Gogh museum Amsterdam
- Kroller Muller Otterloo
- Hoge Park Veluwe
- Toerisme Recreatie Nederland
- Harry de Winter Events
- Noord Nederlands Bureau voor Toerisme
- Stichting Van Gogh en Drenthe

Het resultaat van deze werkgroep is dat er op landelijke schaal een aantal producten omtrent Van Gogh aan elkaar gekoppeld worden. Dit wordt vermarkt via het internationale netwerk van Toerisme Recreatie Nederland. Daarnaast merken we nu dat er reeds veel publiciteit ontstaat. In december 2002 zullen er bijv. een aantal pagina's in de Kampioen (met een miljoenenoplage) verschijnen en in januari verschijnt er een stukje in het blad Reizen van de ANWB. In beide gevallen wordt er een doorverwijzing gemaakt naar de website van het NNBT waar meer informatie opstaat. Daarnaast staan er een aantal concrete arrangementen op waar toeristen op kunnen boeken. Voorbeelden hiervan zijn de Oringer Marke in Odoorn die zelfs zover gaat dat een gedeelte van de lobby verbouwd is tot een Van Gogh atelier. Daarnaast hebben ook de Best Western van Emmen en de Golden Tulip Ten Cate in Emmen speciale Van Gogh arrangementen die via de website van het NNBT (www.beleefdrenthe.nl) zijn te boeken.

Evaluatie producten

Naast het proces heeft het project een aantal producten voortgebracht. Alleen een proces in gang zetten werkt niet. Er zijn producten nodig om de thematiek van Drenthe vorm te geven. Enerzijds zijn er producten ontwikkeld die in het project stonden beschreven. Anderzijds zijn producten ondersteund waarvan de projectleiding en de themacoördinatoren vonden dat die een belangrijke bijdrage leverden aan de thematiek. Het gaat veelal om initiatieven van een groep enthousiaste mensen, een bedrijf, een stichting, een vereniging of wat dies meer zij. Veelal ontbreekt het bij deze initiatieven aan het startgeld. Zeg maar het geld voor koffie, drukwerk, de eerste projectopzet en ander geld dat moet worden uitgegeven voordat er daadwerkelijk gelden binnenkomen om een dergelijk initiatief daadwerkelijk van start te laten gaan. Het project Cultuurtoerisme heeft op deze wijze vele initiatieven in de provincie ondersteund via het zogenaamde 'aanjaagbudget' van de themacoördinatoren.

Concrete producten:

In het spoor van de Drentse Cultuurschatten

8 x uitgave van het magazine "In het spoor van de Drentse Cultuurschatten". Vier keer per jaar stond een gebiedje centraal waar het thema archeologie en veen/Van Gogh een belangrijke rol speelde. De bedoeling is uiteraard dat deze gebieden beter bekend worden bij het grote publiek. Naast het geven van informatie is het achterliggende proces belangrijk. Bij iedere uitgave wordt een werkgroep opgericht van lokale organisaties, bedrijven, VVV en overige geïnteresseerden. Hierdoor wordt samenwerking bevorderd waardoor ook nieuwe productontwikkeling tot stand is gekomen.

De magazines worden op twee manieren weggezet. Enerzijds via een abonnementensysteem waar nu 300 mensen lid van zijn, anderzijds via de losse verkoop (via VVV's, bedrijven, boekhandels en direct via het NNBT – via het 0900 nummer en via de webwinkel)

Ook de komende jaren kunnen deze magazines worden gekocht want ze zijn tijdloos gemaakt.

Programma

Aan ieder magazine is een programma gekoppeld. Het magazine is tijdloos en het programma is tijdelijk. Vier keer per jaar wordt een dergelijk toeristisch programma gemaakt. Dit gebeurt altijd in samenwerking met de lokale VVV, ondernemers, gemeente en overige deelnemers. Ieder programma kent ook zijn eigen openingsact waarin altijd via het conceptingmodel het theatrale centraal staat. Binnen deze programma's heeft veel nieuwe productontwikkeling plaatsgevonden zoals de keiendokters, verhalenvertellers, nieuwe wandelingen met gidsen, en nog vele meer. Het is ook vooral uitproberen en kijken wat goed gaat en wat niet. Deze programma's worden continu opnieuw aangepast. Dat wat loopt gaat door en dat wat niet loopt niet. Het is wel zo dat niet het NNBT verder gaat met deze activiteiten maar dat de lokale werkgroepleden (de VVV, ondernemers, natuurorganisaties enz.) het in hun eigen pakket van producten opnemen. Alleen op deze wijze komt er daadwerkelijk nieuwe productontwikkeling op regionale schaal tot stand.

In de overkoepelende marketingkanalen (website, VVV krant, Drents Goed kalender) worden deze activiteiten vervolgens regulier vermarkt via het NNBT.

In de acht programma's zijn een honderdtal activiteiten opgenomen. De meeste activiteiten hebben gemiddeld zo'n, 20 tot 30 deelnemers. Soms meer en soms minder. Het gaat nooit om grote aantallen. Daar leent cultuurtoerisme zich ook niet voor. De beleving is alleen tot stand te brengen in kleinere groepen. Als deze activiteiten eenmaal zijn ingeburgerd dan zullen de aantallen vanzelf groeien. Het voordeel van cultuurtoeristische producten is dat ze nogal arbeidsintensief zijn (bijv. verhalenvertellers, met gidsen het landschap in) waardoor er relatief veel werkgelegenheid ontstaat. Een ander voordeel is dat cultuurtoerisme uitermate geschikt is voor het voor- en naseizoen waardoor er seizoensuitbreiding plaatsvindt.

Het allereerste programma in mei 2001 moest vanwege MKZ geschrapt worden. Dit was het allereerste product van cultuurtoerisme en daarmee had het project een moeilijke start. Het programma wat plaatsvond in het Kniphorstbos bij Anloo en omgeving heeft alsnog doorgang gevonden en wel in augustus 2002.

Andere producten zijn:

- Een nieuwe wandelgids voor Drenthe (Zwerven door de Tijd). Deze is in samenwerking met het Recreatieschap, de ROB, de provinciaal archeoloog, het NNBT en het NHI ontwikkeld.
- Opening Jans Brands collectie (enkele duizenden bezoekers)
- Medewerking aan de opening van het Van Gogh huis in september 2002 (in oktober 2002 300 bezoekers)

- Themaroutes fietsvierdaagse
- Professionalisering archeologische gidsendienst (nieuwe cursussen, nieuw materiaal, nieuwe inzet van gidsen, verdere ontsluiting van het archeologische reservaat het Kniphorstbos, archeologie cursussen gegeven aan natuurgidsen van Het Drentse Landschap en Staatsbosbeheer)
- Opzet cursus voor veeloopgidsen in Weiteveen. In 2003 wordt het veenlopen voor het eerst als product aangeboden voor de toerist
- Week van de prehistorie – op 9 locaties in Drenthe worden allerlei prehistorische activiteiten georganiseerd. Dit wordt in 2003 opnieuw en grootser aangepakt.
- Twee veencongressen in het Veenpark. Iedereen die iets doet in het veen (gemeente, provincie, ondernemers, organisaties, VVV's) is uitgenodigd om mee te denken over een toekomstvisie van Zuidoost Drenthe. Er ligt intussen een toekomstvisie die verder zal worden uitgediept in een congres van het Keuning Instituut begin 2003.
- Een nieuwsbrief over het project en het belang van cultuurhistorie voor toerisme. In een begeleidende brief hebben 300 bedrijven aangegeven op de hoogte te willen worden gehouden over het project.

Bijdrage vanuit aanjaagbudget themacoördinatoren geleverd aan:

- Gathering Stones
- Art in Stone
- Culturele Gemeente Borger Odoorn
- Peatpolis (vindt plaats in mei 2003)
- Houten beelden project in Oosterhesselen
- Oktobermaand Kindermaand
- Opening Jans Brands collectie
- Opening Van Gogh huis
- Nieuwe toeristenkaart Oostermoergebied
- Arin II
- Nieuwe opzet fietstocht poëzie en hunebedden
- Nieuw boek over hunebedden in de Nederlandse Literatuur (wordt later ingezet om nieuwe productontwikkeling mee te ontwikkelen)
- Reproductie kralensnoer Borger
- Display Geheim van Drenthe
- Fietsvierdaagse
- Veenloopcentrum
- Nieuwe visie veengebied Zuidoost Drenthe
- Treffen (theater en landschap)
- Opzetten Van Gogh theater in Zweeloo/Aalden in 2003
- VVV Emmen arrangementengids
- Speciaal ontwikkelt archeologisch poppentheater

Marketing

Gedurende het project zijn de volgende marketinguitingen verschenen:

2 x imagobrochure die verspreid is via beurzen, website, direct mailing, VVV's en bedrijven

1 x Drents Goed kalender die verspreid is via 300 bedrijven en VVV's

8 beursbezoeken : vakantiebeurs Utrecht, Op Pad beurs, 50 + beurs, Libelle beurs

8 X magazine In het spoor van Drentse Cultuurschatten via vele verkooppunten (zie eerder in de tekst) en abonnementensysteem

8 X Drente Cultuurschatten programma's via abonnees, bibliotheken, bedrijven en VVV's
1 x week van de prehistorie via VVV's, bedrijven, abonnees en direct mailing
gehele jaar door website van het NNBT (www.beleefdrenthe.nl) . Continue aanpassing van cultuurtoerisme nieuws, activiteiten, evenementen en inhoudelijke informatie. Tevens koppeling met de webwinkel waar mensen direct uitgaves kunnen bestellen
gehele jaar door persberichten die geleid hebben tot vele berichten in de media
4 X documentaire op RTV Drenthe
verder meerdere keren aanwezigheid op evenementen (Gathering Stones, Art Explosion, Winter Fairs, streekproducten bijeenkomsten enz.)
1 x vakantiekrant
1 x archeologiepas

Resultaten Cultuurtoerisme in cijfers

Zoals mag blijken uit het voorgaande zijn er meer dan 12 promotieuitingen tot stand gekomen in het project. Aan dit criterium uit de beschikking is voldaan.

Een stijging van de omzetgroei van de deelnemende musea gekoppeld aan de thematiek van cultuurtoerisme. Het gaat in deze gevallen om het Nationaal Hunebedden Informatiecentrum en het Veenpark. Het Van Gogh huis kan uiteraard nog niet meetellen omdat die net open is en dus nog geen groei kan hebben.

Het NHI had in 2001 een omzetgroei van 16% en in 2002 een groei van 6%.

Het Veenpark had in 2002 een omzetgroei van 6%.

Ook aan het tweede criterium van de subsidiebeschikking is voldaan.

Een belangrijk resultaat van het project is de toename van de korte vakanties in het voor- en naseizoen. Er is een landelijke trend gaande dat de vakanties in het voor- en naseizoen toenemen. Het gaat dan vooral om korte vakanties die vaak cultuurhistorie als basis hebben. Meer dan in het hoofdseizoen speelt het inhoudelijke aspect van toerisme een belangrijke rol. Door middel van het project cultuurtoerisme heeft de provincie Drenthe ingespeeld op de landelijke (en zelfs Europese) trend waardoor de provincie kan meeliften op deze ontwikkeling. Zonder in te spelen op dit soort trends blijft een vakantiegebied uiteraard achter en zal er geen groei in het toerisme plaatsvinden.

Vanwege het inspelen op deze trend mag het zeer aannemelijk worden gehouden dat cultuurtoerisme een belangrijke bijdrage heeft geleverd aan de groei van het toerisme in het voor- en naseizoen. Het CBS zegt zelfs in zijn rapport dat in de zomer van 2002 is verschenen en gaat over het seizoen 2001 dat in Drenthe de korte vakanties zijn toegenomen met 38% en de lange vakanties (lees hoofdseizoen) met 17%. Dit is wellicht aan de hoge kant. Toerdata Noord komt waarschijnlijk iets lager uit maar toch geeft het aan dat Drenthe wel degelijk in de lift zit.

Problemen gedurende het project

Het project begon met een MKZ crisis wat ervoor heeft gezorgd dat het begin niet goed verliep. De eerste producten zijn daarom niet geheel goed weggezet. De activiteiten hebben in een later stadium alsnog plaatsgevonden (Drentse Cultuurschatten Kniphorstbos – i.p.v. mei 2001 is dit augustus 2002 geworden)

De uitvoering van het themacoördinatorschap prehistorie heeft halverwege vertraging opgelopen doordat Pascal met zwangerschapsproblemen voortijdig met haar werkzaamheden moest stoppen. Dit is gelukkig redelijk snel weer opgelost door Bianca Nagengast van de VVV Beilen. Zij heeft de draad snel weer opgepakt waardoor uiteindelijk het gehele programma doorgang kon vinden.

De uitvoering van het themacoördinatorschap veen en Van Gogh (Staatsbosbeheer) werd uitgevoerd door Judith Boeijink. Helaas voor het project heeft zij halverwege een andere baan aangenomen. Na een vertraging van enkele maanden heeft Truus Konijn de rol van themacoördinator bij Staatsbosbeheer weer opgepakt waardoor het thema veen en Van Gogh alsnog volledig gestalte heeft gekregen.

Het grootste probleem tijdens het project was de situatie waarin het NNBT verkeerde. Door de negatieve publiciteit en financiële problemen heeft het extra energie gekost om het geheel goed tot stand te brengen. Achteraf gezien is het allemaal goed gekomen maar het heeft soms te veel energie gekost.

Aandachtspunten voor het vervolg:

- De vier thema's samen laten smelten tot één samenhangend cultuurhistorisch toeristisch verhaal, samenwerking tussen themacoördinatoren is hierbij essentieel
- Verdere ontwikkeling van de concepting techniek. In Cultuurtoerisme I is concepting algemeen geaccepteerd door het bedrijfsleven. Verdere uitwerking staat nu centraal.]
- Verdere omzetgroei van de deelnemende musea
- Marketing uitvoeren van het Jaar van de Boerderij (in samenwerking met de werkgroep Jaar van de Boerderij)
- Veel aandacht voor de koppeling met het overige bedrijfsleven. Vaak zal dit neerkomen op maatwerk door de themacoördinatoren en de projectleider. Alle ontwikkelde producten en nog te ontwikkelen producten zullen hiervoor worden ingezet.
- Verdere seizoensverbreding waarbij voor het eerst in Drenthe wordt gewerkt aan een winterprogramma.
- Versterking van bestaande samenwerkingsverbanden (Geheim van Drenthe/hotelgroep Drenthe, landelijke Van Gogh werkgroep, werkgroep prehistorie in internationaal kader)
- Nieuwe productontwikkeling
- Verdere inkadering van Drentse thema's in landelijke netwerken (meer samenwerking met onder andere Toerisme Recreatie Nederland)
- Directe koppeling met de nieuw op te richten stichting Drents Goed. Deze stichting komt voort uit de Drents Goed streekproducten en gaat zich in de nabije toekomst storten op een breder assortiment. Zij zal de kwaliteit van de producten bewaken en toezien op de naleving daarvan.

Harrie Wolters
Noord-Nederlands Bureau voor Toerisme
November 2002

Provinciale staten van Drenthe;

gelezen het voorstel van gedeputeerde staten van Drenthe van 21 januari 2003, kenmerk 3/6.13/2002009621;

BESLUITEN:

- I. een bijdrage van € 180.000,-- te verlenen aan het Noord-Nederlands Bureau voor Toerisme ten behoeve van de uitvoering van het project Cultuurtoerisme II, onder de voorwaarde dat ook de overige financiering zeker gesteld is;
- II. dit bedrag te dekken uit het Fonds flexibel beleid.

Assen, 19 maart 2003

Provinciale staten voornoemd,

, griffier

, voorzitter

jh/coll.